

*Осадча К. П., д.пед.наук, професор,
Манжула О. В., аспірант,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ЗАСОБИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ЯКІСНОЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Однією з цілей сталого розвитку є забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх (Ціль 4, 2021). Вона ґрунтується на таких положеннях: якість освіти впливає на рівень добробуту суспільства, а можливість навчання впродовж усього життя кожної людини оновлює капітал відповідей на виклики нашої сучасності; рівноправний доступ до недорогого професійного навчання, ліквідація гендерних і матеріальних розбіжностей і забезпечення загального доступу до освіти є чіткими орієнтирами для бізнесу на шляху досягнення цілей сталого розвитку. Досягнення цієї мети в Україні за останні роки стає все більш складним завданням.

Починаючи з 2019 року пандемія коронавірусу та повномасштабна війна в Україні позбавили здобувачів вищої освіти традиційної можливості навчатися в аудиторіях, викладачів – можливості передавати знання та вміння студентам віч-на-віч, застосовуючи невербальні засоби спілкування. Разом із тим, високий рівень розвитку цифрових технологій і досвід їх впровадження у вищій освіті сприяли тому, дозволили реалізувати сценарії дистанційного або змішаного навчання у всіх закладах вищої освіти у критичній ситуації, в якій вони опинилися після російського вторгнення в Україну. Крім того, поширення в Україні ресурсів неформальної освіти нині дозволяє їх використовувати у процесі формальної освіти. Отже, вивчення потенціалу засобів цифрових технологій для реалізації елементів неформальної освіти у закладах вищої освіти при підготовці фахівців є однією з проблем, яка потребує уваги та вивчення.

Сутність, можливості та досвід неформальної освіти досліджувалися науковцями в різних аспектах. Зокрема досвід неформальної освіти дорослих у країнах ЄС було висвітлено А.О. Гончарук (Гончарук, 2012) і запропоновано рекомендації щодо впровадження європейського досвіду у сфері неформальної освіти дорослих в Україні: 1) визнання неформальної освіти дорослих обов'язковою інтегральною складовою системи неперервної освіти та розробка відповідної нормативно-правової підтримки; 2) сприяння подальшій варіативності освітніх можливостей для саморозвитку; 3) урахування освітніх потреб усіх вікових категорій громадян.

Н. П. Павлик, окреслюючи місце неформальної освіти у системі освіти України, зазначає, що вона функціонує в структурі освіти України разом із двома іншими рівнями (формальний та інформальний) і розвивається як інноваційний, додатковий, громадський; включає освітню діяльність позаінституційного характеру; характеризується орієнтованістю на потреби, суб'єктністю, децентралізованістю, індивідуалізованістю, добровільністю (Павлик, 2016).

Гналізуючи досвід неформальної освіти в системі Українського відкритого університету післядипломної освіти, М.О. Кириченко, О.В. Просіна, Т.С. Кравчинська, Я. Л. Швень, зазначають, що нелінійне світорозуміння освіти дорослих допомагає в науковий спосіб осмислити ті явища в освітній діяльності педагогів як споживачів освітніх послуг, саме моделі професійного розвитку в системі неформальної освіти відповідають сучасним викликам нераціонально влаштованого світу (Кириченко, Просіна, Кравчинська, & Швень, 2020).

О. Г. Глазунова, А. М. Гуржій, Т. В. Волошина, В. І. Корольчук та О. В. Пархоменко здійснили науковий аналіз проблеми пошуку ефективних методів організації та зарахування неформальної освіти для студентів ІТ-фаху, пошук нових інструментів і якісного контенту, завдяки яким підвищиться рівень сформованості професійних і особистісних навичок у майбутніх ІТ-фахівців та зросте їх мотивація до здобуття нових знань, вмінь та навичок. У результаті цього науковцями було зроблено висновок про те, що академічні ресурси та сервіси Microsoft можуть бути ефективно інтегровані у навчальний процес майбутніх ІТ-фахівців з метою мотивації їх до неформальної освіти, що було підтверджено результатами експериментального дослідження, які засвідчили підвищення у студентів не лише результатів успішності, а й розвиток особистісних навичок та мотивації до здобуття неформальної освіти (Глазунова, та ін., 2020).

На доцільності застосування ресурсів неформальної освіти таких як електронні платформи безплатних курсів (Educational Era, Prometheus; Вум online) у професійній підготовці педагогів наголошують О. Бабакіна та Ю. Блудова. Адже переваги системи неформальної освіти полягають в її мобільності, гнучкості в контексті того, що відбуваються глобальні зміни в освіті. Тому неформальна освіта є значущою складовою частиною функціонування студентської спільноти, допомагає їй учасникам освоювати нові соціальні ролі, сприяє їх розвитку в рамках вибраних напрямів підготовки (Бабакіна, & Блудова, 2021). Не зважаючи на широке обговорення сутності неформальної освіти в українському науковому дискурсі (Д.Д. Плинокос, М.О. Коваленко, Н. Терьохіна, О.В. Василенко та ін.), вивчення та аналізу потребує сучасний досвід застосування засобів цифрових технологій у професійній підготовці фахівців.

Тому метою дослідження було обрано вивчення сучасного досвіду застосування засобів цифрових технологій для забезпечення справедливої якісної освіти на основі аналізу наукових публікацій учених.

Успішний процес освіти вимагає вагомих зусиль і участі всіх сторін при переході на дистанційне навчання за допомогою цифрових технологій. Викладачі можуть використовувати сайти (Google сайти), блоги (Blogger), відеохостинги (YouTube), сервіси для розробки інтерактивних дидактичних матеріалів (LearningApps), сервіси для створення віктори та тестів (Playbuzz, Online Quiz Creator), платформи для гейміфікації навчання (Classcraft), ігрові освітні платформи (Kahoot!), комунікаційне програмне забезпечення (Zoom, Google Meet, Webex), освітні платформи (Google Classroom), системи керування курсами (Moodle), а також доповнену (Aurasma, Wikitude) і віртуальну (CoSpaces (Рис. 1), ThingLink) реальності, щоб зробити навчання максимально інтерактивним. Потужні ресурси та програмні засоби використовуються для того, щоб студенти мали всебічний досвід навчання, навіть якщо це відбувається онлайн.

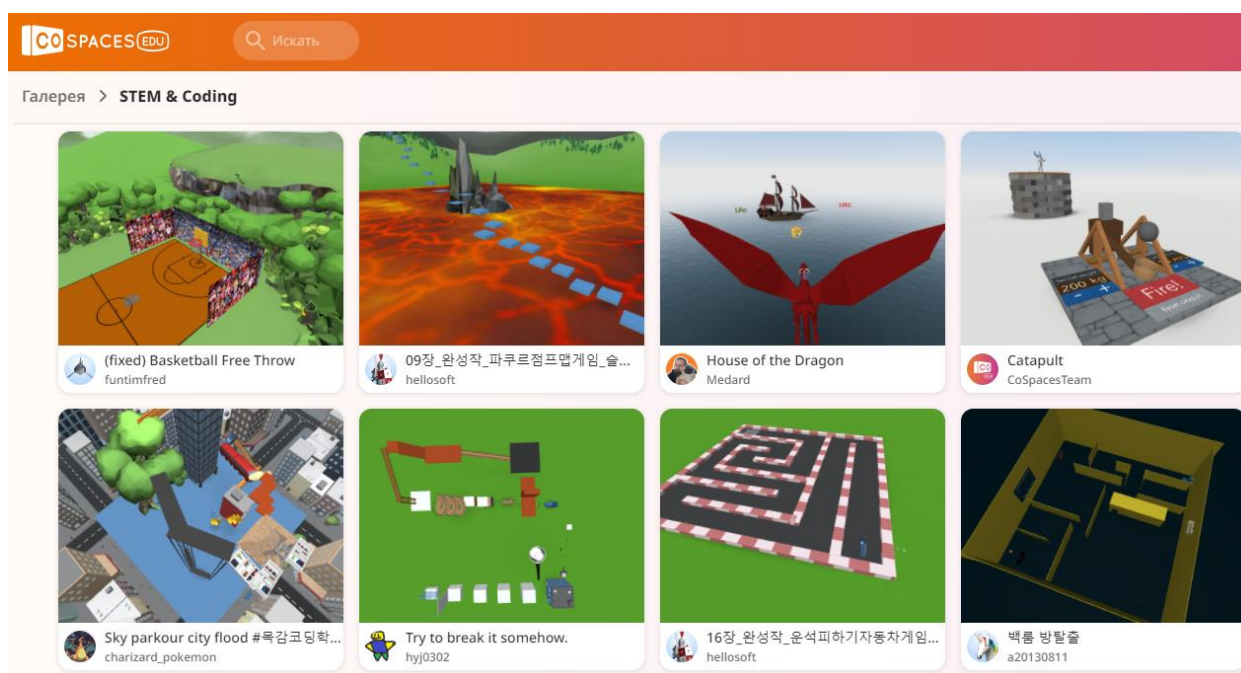

Рис. 1 – Приклади віртуальних симуляцій у CoSpaces

Якщо викладачі можуть розробити захоплюючий процес навчання, використання цифрових технологій у процесі навчання може мати значний вплив на успіх процесу навчання. Викладачі повинні мислити творчо та інноваційно, щоб надати студентам привабливі можливості для навчання не лише з точки зору передачі інформації, але й з точки зору зміцнення навичок студентів. Разом із тим знання та здібності студентів можна покращити за допомогою онлайн-системи навчання за умови, що вона правильно реалізована та

підтримується відповідними ресурсами. Однак, якщо зміст передається просто інтелектуально, студентам стане не цікаво і мотивація до навчання знизиться. Тому використання інтерактивних дидактичних матеріалів, різноманітних засобів для спілкування і прояву активностей студентів є важливим для створення ефективного процесу освіти.

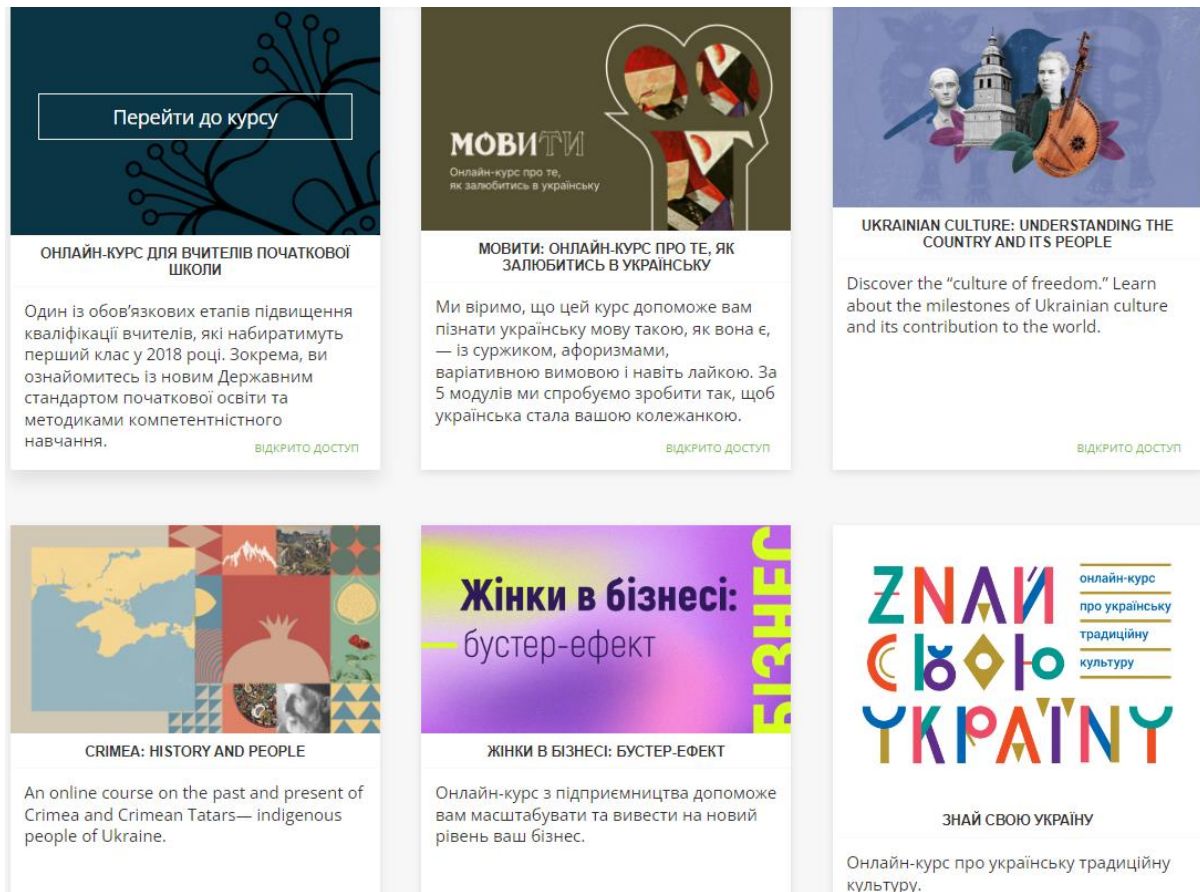

Рис. 2 – Приклади курсів студії онлайн-освіти «Educational Era»

Проте в умовах відключення світла та відсутності безперебійного стабільного Інтернет-з'язку застосування ресурсоємких засобів цифрових технологій не буде доцільним. У такому випадку, по-перше, потрібний формат розробки дистанційного курсу у вигляді HTML-сторінок, а також застосування не ресурсоємних засобів цифрових технологій. Зокрема такими є платформи масових дистанційних курсів. Переважна більшість їх будується за такими принципами: тестових матеріал у HTML-форматі, відео-лекції, тести у HTML-форматі. Викладач може запропонувати студентам повні курси, або їх частину для вивчення певного матеріалу, та зарахувати їх як результати неформального навчання. Таким чином, він може запропонувати альтернативний спосіб вивчення студентами певної дисципліни або її частин. Для цього він може скористатися такими українськими ресурсами як Національна онлайн-платформа для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта», платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus, студія онлайн-освіти «Educational Era», онлайн

платформа ВУМ («Відкритий університет майдану») для самоосвіти та саморозвитку кожного громадянина, платформа можливостей професійного розвитку педагогічних працівників «EdWay».

Викладач може запропонувати студентам іноземні ресурси неформальної освіти, наприклад, Coursera, Khan Academy, EdX.org, Udacity, Canvas Network, Udemy, Future Learn, OpenupEd, Iversity та інші освітні ресурси та Інтернет-платформи відкритого доступу до навчальних матеріалів. Аналіз наукових праць щодо неформальної освіти засвідчив, що ця форма освіти розвивається в Україні та інтегрується у структуру формальної освіти: викладачі використовують цифрові ресурси неформальної освіти в навчальному процесі закладів вищої освіти. В Інтернет є достатня кількість і широке різноманіття цифрових ресурсів для реалізації елементів неформальної освіти у професійній підготовці фахівців у закладах вищої освіти. Також в українському сегменті Інтернет є якісно розроблені цифрові ресурси неформальної освіти (масові дистанційні курси, онлайн курси, відео-курси), які можна застосовувати у формальній освіті. Цей процес вимагає подальшого вивчення з метою зв'язування механізмів та методів застосування цифрових ресурсів неформальної освіти під час професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел:

1. Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. Retrieved from [https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-4-zabezpecenna-vseohopluucoi-i-spravedlivoi-akisnoi-osviti-ta-zaohocenna-mozlivosti-navcanna-vprodovz-usogo-zitta-dla-vsih](https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-4-zabezpecenna-vseohopluucoi-i-spravedlivoi-akisnoi-osviti-ta-zaohocenna-mozlivosti-navcanna-vprodovz-usogo-zittja-dla-vsih). (in Ukrainian)
2. Гончарук, А. О. (2012). Неформальна освіта дорослих у країнах ЄС. Педагогічні науки, 2012, 54, 31-36. (in Ukrainian)
3. Павлик, Н. П. (2016). Неформальна освіта у системі освіти України. Освітологічний дискурс, (2 (14)), 27-37. (in Ukrainian)
4. Кириченко, М. О., Просіна, О. В., Кравчинська, Т. С., & Швень, Я. Л. (2020). Нелінійне світорозуміння освіти дорослих: неформальна освіта в системі Українського відкритого університету післядипломної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи, 77, 113-117. (in Ukrainian)
5. Глазунова, О. Г., Гуржій, А. М., Волошина, Т. В., Корольчук, В. І., & Пархоменко, О. В. (2020). Неформальна освіта майбутніх фахівців з інформаційних технологій: організація, контент, інструменти. Физико-математическое образование, (1 (23)), 29-35.
6. Бабакіна, О., & Блудова, Ю. (2021). Використання ресурсів неформальної освіти як фактора успішної професійної самореалізації майбутнього вчителя. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка», (44), 18-22.